

นามนาม ตอนที่ ๑ สามัญศัพท์

๓ การันต์ในนปงสกลิงค์

๒. อี การันต์ในนปงลึงค์แจกอย่าง อกฺขิ (นัยน์ตา) ดังนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปจมา	อกฺขิ	อกฺขิณี อกฺขี
ทุตติยา	อกฺขี	อกฺขีณี อกฺขี
ตติยา	อกฺขินา	อกฺขีหิ อกฺขีภิ (อกฺขีหิ อกฺขีภิ)
จตุตถี	อกฺขิสฺส อกฺขิโน	อกฺขีนํ (อกฺขินํ)
ปณจมี	อกฺขิสฺมา อกฺขิมฺหา (อกฺขินา)	อกฺขีหิ อกฺขีภิ (อกฺขีหิ อกฺขีภิ)
ฉฎฐี	อกฺขิสฺส อกฺขิโน	อกฺขีนํ (อกฺขินํ)
สप्तตมี	อกฺขิสฺมํ อกฺขิมฺหิ	อกฺขีสฺ (อกฺขิสฺ)
อาลปนํ	อกฺขิ	อกฺขิณี อกฺขี

การทำตัว อกฺขิ (นัยน์ตา) ดังนี้

อกฺขิ ศัพท์เดิมคือ อกฺขิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง สิ ปจมาวิภัตติ
ฝ่ายเอกวจนะ ลง สิ ลบ สิ เสีย สำเร็จรูปเป็น อกฺขิ อกฺขิ แปลว่า อ.
นัยน์ตา ฯ

อกฺขินิ ศัพท์เดิมคือ อกฺขิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง โย ปจมาวิภัตติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี แปลง โย เป็น นิ สำเร็จรูปเป็น อกฺขินิ
อกฺขินิ แปลว่า อ.นัยน์ตา ท. ฯ

อกฺขี ศัพท์เดิมคือ อกฺขิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง โย ปจมาวิภัตติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง โย ลบ โย เสีย สำเร็จรูปเป็น อกฺขี
อกฺขี แปลว่า อ.นัยน์ตา ท. ฯ

อกฺขิ ศัพท์เดิมคือ อกฺขิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง อํ ทุตติยาวิภัตติ
ฝ่ายเอกวจนะ ลง อํ คง อํ ไว้ สำเร็จรูปเป็น อกฺขิ อกฺขิ แปลว่า ซึ่ง
นัยน์ตา, สุนัยน์ตา, ยงนัยน์ตา, สิ้นนัยน์ตา, ตลอดนัยน์ตา, กะนัยน์ตา,
เฉพาะนัยน์ตา ฯ

อกฺขินิ ศัพท์เดิมคือ อกฺขิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง โย ทุตติยาวิภัตติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี แปลง โย เป็น นิ สำเร็จรูปเป็น อกฺขินิ
อกฺขินิ แปลว่า ซึ่งนัยน์ตา ท., สุนัยน์ตา ท., ยงนัยน์ตา ท., สิ้น
นัยน์ตา ท., ตลอดนัยน์ตา ท., กะนัยน์ตา ท., เฉพาะนัยน์ตา ท. ฯ

อกฺขี ศัพท์เดิมคือ อกฺขิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง โย ทุตติยาวิภัตติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง โย ลบ โย เสีย สำเร็จรูปเป็น อกฺขี
อกฺขี แปลว่า ซึ่งนัยน์ตา ท., สุนัยน์ตา ท., ยงนัยน์ตา ท., สิ้นนัยน์ตา
ท., ตลอดนัยน์ตา ท., กะนัยน์ตา ท., เฉพาะนัยน์ตา ท. ฯ

อกุจินา ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง นา ตติยา
วิภัติ ฝ้ายเอกวจนะ ลง นา คง นา ไร่ สำเร็จรูปเป็น อกุจินา อกุจินา
แปลว่า ด้วยนัยน์ตา, โดยนัยน์ตา, อันนัยน์ตา, ตามนัยน์ตา, เพราะ
นัยน์ตา, มีนัยน์ตา, ด้วยนัยน์ตา, ข้างนัยน์ตา, ทางนัยน์ตา ฯ

อกุจีหิ ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง หิ ตติยาวิภัติ
ฝ้ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง หิ คง หิ ไร่ สำเร็จรูปเป็น อกุจีหิ
อกุจีหิ แปลว่า ด้วยนัยน์ตา ท., โดยนัยน์ตา ท., อันนัยน์ตา ท., ตาม
นัยน์ตา ท., เพราะนัยน์ตา ท., มีนัยน์ตา ท., ด้วยนัยน์ตา ท., ข้าง
นัยน์ตา ท., ทางนัยน์ตา ท. ฯ

อกุจีภิ ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง หิ ตติยาวิภัติ
ฝ้ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี แปลง หิ เป็น ภิ สำเร็จรูปเป็น อกุจีภิ
อกุจีภิ แปลว่า ด้วยนัยน์ตา ท., โดยนัยน์ตา ท., อันนัยน์ตา ท., ตาม
นัยน์ตา ท., เพราะนัยน์ตา ท., มีนัยน์ตา ท., ด้วยนัยน์ตา ท., ข้าง
นัยน์ตา ท., ทางนัยน์ตา ท. ฯ

อกุจิสฺส ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง ส จตุตถีวิภัติ
ฝ้ายเอกวจนะ ลง ส คง ส ไร่ แล้วลง สฺ อาคม สำเร็จรูปเป็น อกุจิสฺส
อกุจิสฺส แปลว่า แก่นัยน์ตา, เพื่อนัยน์ตา, ต่อนัยน์ตา ฯ

อกุจิโน ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง ส จตุตถีวิภัติ
ฝ้ายเอกวจนะ แปลง ส เป็น โน สำเร็จรูปเป็น อกุจิโน อกุจิโน แปลว่า
แก่นัยน์ตา, เพื่อนัยน์ตา, ต่อนัยน์ตา ฯ

อกุจिनํ ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกลิงค์ ลง นํ จตุตถีวิภัติ
ฝ้ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง นํ คง นํ ไร่ สำเร็จรูปเป็น อกุจिनํ
อกุจिनํ แปลว่า แก่นัยน์ตา ท., เพื่อนัยน์ตา ท., ต่อนัยน์ตา ท. ฯ

อกุจฉิ สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง สุมา ปัลลจมี
วิภตฺติ ฝ่ายเอกวจนะ ลง สุมา คง สุมา ไว้ สำเร็จรูปเป็น อกุจฉิ
อกุจฉิ แปลว่า แต่นัยน์ตา, จากนัยน์ตา, กวานัยน์ตา, เหตุนัยน์ตา ฯ

อกุจฉิมหา สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง สุมา ปัลลจมี
วิภตฺติ ฝ่ายเอกวจนะ แปลง สุมา เป็น มหา สำเร็จรูปเป็น อกุจฉิมหา
อกุจฉิมหา แปลว่า แต่นัยน์ตา, จากนัยน์ตา, กวานัยน์ตา, เหตุนัยน์ตา ฯ

อกุจฉิหิ สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง หิ ปัลลจมีวิภตฺติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง หิ คง หิ ไว้ สำเร็จรูปเป็น อกุจฉิหิ
อกุจฉิหิ แปลว่า แต่นัยน์ตา ท., จากนัยน์ตา ท., กวานัยน์ตา ท., เหตุ
นัยน์ตา ท. ฯ

อกุจฉิภิ สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง หิ ปัลลจมีวิภตฺติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี แปลง หิ เป็น ภิ สำเร็จรูปเป็น อกุจฉิภิ
อกุจฉิภิ แปลว่า แต่นัยน์ตา ท., จากนัยน์ตา ท., กวานัยน์ตา ท., เหตุ
นัยน์ตา ท. ฯ

อกุจฉิสฺส สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง ส ฉัญฺจวิภตฺติ
ฝ่ายเอกวจนะ ลง ส คง ส ไว้ แล้วลง สฺ อาคม สำเร็จรูปเป็น อกุจฉิสฺส
อกุจฉิสฺส แปลว่า แห่งนัยน์ตา, ของนัยน์ตา, เมื่อนัยน์ตา ฯ

อกุจฉินํ สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง นํ ฉัญฺจวิภตฺติ
ฝ่ายพหุวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง นํ คง นํ ไว้ สำเร็จรูปเป็น อกุจฉินํ
อกุจฉินํ แปลว่า แห่งนัยน์ตา ท., ของนัยน์ตา ท., เมื่อนัยน์ตา ท. ฯ

อกุจฉิสฺมํ สัพพเตมคฺคือ อกุฉิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง สฺมํ สัตตมมี
วิภตฺติ ฝ่ายเอกวจนะ ลง สฺมํ คง สฺมํ ไว้ สำเร็จรูปเป็น อกุจฉิสฺมํ
อกุจฉิสฺมํ แปลว่า ในนัยน์ตา, ไกสนัยน์ตา, ที่นัยน์ตา, ครั้นเมื่อนัยน์ตา,
ในเพราะนัยน์ตา, เหนือนัยน์ตา, บนนัยน์ตา, ณ นัยน์ตา ฯ

อกุจิมหิ ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง สุมิ สัตตมมี
 วิภัตติ ฝ่ายเอกวจนะ แปลง สุมิ เป็น มหิ สำเร็จรูปเป็น อกุจิมหิ
 อกุจิมหิ แปลว่า ในนัยน์ตา, ไกล้นัยน์ตา, ที่นัยน์ตา, ครั้นเมื่อนัยน์ตา,
 ในเพราะนัยน์ตา, เหนื่อนัยน์ตา, บนนัยน์ตา, ณ นัยน์ตา ฯ

อกุจิสู ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง สู สัตตมมีวิภัตติ
 ฝ่ายพหูวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง สู คง สู ไว้ สำเร็จรูปเป็น อกุจิสู
 อกุจิสู แปลว่า ในนัยน์ตา ท., ไกล้นัยน์ตา ท., ที่นัยน์ตา ท., ครั้นเมื่อ
 นัยน์ตา ท., ในเพราะนัยน์ตา ท., เหนื่อนัยน์ตา ท., บนนัยน์ตา ท., ณ
 นัยน์ตา ท. ฯ

อกุจิ ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง สิ อาลปนนะวิภัตติ
 ฝ่ายเอกวจนะ ลง สิ ลบ สิ เสีย สำเร็จรูปเป็น อกุจิ อกุจิ แปลว่า แนะ
 นัยน์ตา, ดูก่อนนัยน์ตา, ข้าแต่นัยน์ตา ฯ

อกุจিনি ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง โย อาลปนนะ
 วิภัตติ ฝ่ายพหูวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี แปลง โย เป็น นิ สำเร็จรูปเป็น
 อกุจিনি อกุจিনি แปลว่า แนะนัยน์ตา ท., ดูก่อนนัยน์ตา ท., ข้าแต่
 นัยน์ตา ท. ฯ

อกุชี ศัพท์เดิมคือ อกุจิ อี การันต์ในนปุงสกสิงค์ ลง โย อาลปนนะ
 วิภัตติ ฝ่ายพหูวจนะ ทีฆะ อี เป็น อี ลง โย ลบ โย เสีย สำเร็จรูปเป็น
 อกุชี แปลว่า แนะนัยน์ตา ท., ดูก่อนนัยน์ตา ท., ข้าแต่นัยน์ตา ท. ฯ

ศัพท์เหล่านี้แจกเหมือน อกุจิ (นัยน์ตา)

อจฺจิ (เปลวไฟ)

ทฺธิ (นมสั้ม)

อฏฺฐิ (กระดูก)

สฺปปี (เนยใส)

ตัวอย่างการแจก อจจิ (เปลวไฟ) เหมือน อกจิ (นัยน์ตา) ดังนี้
 อิ การันต์ในนปุงสกสิงค์แจกอย่าง อจจิ (เปลวไฟ) ดังนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปจมา	อัจจิ	อัจจินี อัจจิ
ทุตติยา	อัจจึ	อัจจึณี อัจจึ
ตติยา	อัจจينا	อัจจึหิ อัจจึภิ
จตุตถี	อัจจิสฺส อัจจึโน	อัจจึนํ
ปณจมี	อัจจิสฺมา อัจจิมฺหา	อัจจึหิ อัจจึภิ
ฉฐี	อัจจิสฺส อัจจึโน	อัจจึนํ
สप्तตมี	อัจจิสฺมี อัจจิมฺหิ	อัจจึสฺ
อาลปนํ	อัจจิ	อัจจึณี อัจจิ

อัจจิ (เปลวไฟ) ทธิ (นมสั้ม) อจฺจึ (กระดูก) สปฺปิ (เนยใส)

จงแต่งประโยคภาษาไทยต่อไปนี้เป็นภาษามคธ

๑. อ.เปลว ท. แห่งไฟ ไกล้ภูเข่า อันสูง ๆ
 เฉลย.

๒. อ.ความต้องการ (อตุถ-ปุง) ด้วยเนยใส ในเรื่อน ของหญิง ๆ
 เฉลย.

๓. อ.กระดูก ท. ในกาย ของมนุษย์ ท. ในโลก ๆ
 เฉลย.